

# Mare Nostrum? El comerç català a l'últim terç del segle XVI. Catalans, genovesos i turcs al Mediterrani occidental (1530-1600)<sup>1</sup>

Gerard Sala i Rusiñol

Tal com indica el títol, «Mare Nostrum? El comerç català a l'últim terç del segle XVI. Catalans, genovesos i turcs al Mediterrani occidental (1530-1600)», el treball és una anàlisi econòmica de Catalunya durant el regnat de Felip II i, també, un retrat de la societat catalana implicada en el comerç exterior del Principat i de les institucions que influeixen en la dinàmica d'aquest.

A tall d'introducció, el treball exposa un estat de la qüestió de les relacions comercials catalanes amb el Mediterrani durant el període immediatament anterior, durant el regnat de l'emperador Carles V, en què se'ns detallen les primeres friccions entre Catalunya amb la Corona per la diferent percepció de la política exterior i l'evolució comercial catalana d'aquestes dècades, quan s'estableixen les bases per al futur desenvolupament del comerç català.

Són les bases del comerç català aquelles que guien el capítol següent. En el treball es distingeixen clarament dues causes per explicar el futur *take off* de l'economia catalana durant les dècades de finals del segle XVI. Per una banda, trobem l'enfrontament que la monarquia catòlica i els turcs mantindran al Mediterrani, que farà perillar les rutes marítimes i, fins i tot, la mateixa costa catalana. No serà fins a la treva definitiva amb els turcs al 1580 que el comerç català no podrà respirar tranquil. Però, per una altra banda, sense la instauració d'una ruta que uneixi Barcelona i Gènova per on la Corona envii els metalls preciosos i les tropes hipotecades a Europa, el comerç català no hauria disposat d'una via d'escapament per poder enviar els excedents que l'economia començava a generar després de la llarga letargia que havia patit al llarg del segle XV.

Però Catalunya, amb Barcelona al capdavant, no només disposava d'aquesta ruta per poder enviar els seus excedents, sobretot manufacturadors (draps i ferro al capdavant) i per importar les matèries primeres necessàries per fabricar-los. Els vaixells catalans a la segona meitat del segle XVI es troben a tot el Mediterrani occi-

1. Treball de recerca de 20 crèdits del màster d'«Història Comparada (segles XVI-XX)» dirigit per la doctora M. Antònia Martí Escayol i llegit el 3 de setembre de 2008 en el Departament d'Història Moderna i Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona, davant el tribunal format pels doctors Ignasi Fernández Terricabras, Javier Antón Pelayo i Maria Antònia Martí Escayol. Qualificació: Excel·lent.

dental, tal com demostren les assegurances marítimes contractades. Cànem i espart de València, blat de Sicília, formatges i llana de Sardenya són canviats per les manufactures catalanes. Precisament el treball demostra com el comerç sard de Catalunya és una bona alternativa a la pèrdua de mercats on els genovesos havien fet perdre pes als catalans (sense obligar-los a retirar-se).

Aquesta relació entre catalans i genovesos tanca el treball. Genovesos i catalans, enemics tradicionals, s'havien vist obligats a conviure des del pacte que Carles V i Andrea Dòria havien signat l'any 1528. Els genovesos s'havien expandit a tots els racons de la monarquia, prenent el lloc als catalans allà on abans tenien presència i instal·lant-se fins i tot al Principat. Les tensions entre ells eren notables i, finalment, acabaren amb l'expulsió dels genovesos de Barcelona durant l'estiu de 1591. Barcelona i Catalunya estaven en plena efervescència política, social i també econòmica. El comerç remuntava amb força. Però les directrius exteriors de la Corona no sempre eren favorables als catalans.

Així, el treball es dedica a analitzar les bases comercials de Catalunya durant el regnat de Felip II, però també els seus punts més dèbils i la recerca d'alternatives per superar les dificultats que li presenten tant els enemics de la Corona (els turcs sobretot) com els aliats de la Corona però que, al mateix temps, són els enemics comercials dels catalans (els genovesos). En conclusió, el treball ens mostra la recerca d'alternatives dels catalans per poder enviar els excedents econòmics fora, així com per poder-se fornir i continuar creant excedents.